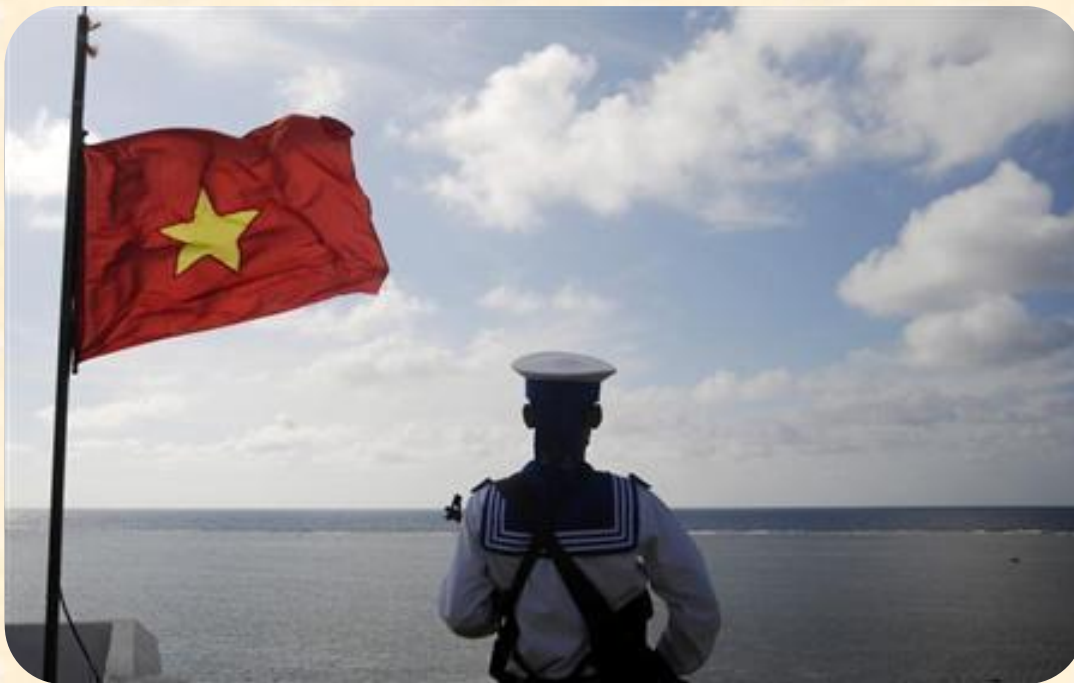




TỔNG HỢP BIỂN ĐÔNG TUẦN QUA

(từ 23/12 đến 29/12/2013)



- Tàu sân bay Liêu Ninh kiểm tra khả năng tác chiến trên Biển Đông
- Trung Quốc đưa ra 3 nguyên tắc giải quyết vấn đề biển đảo
- Phó Thủ tướng Chính phủ Vũ Đức Đam đối thoại với sinh viên về biển, đảo
- Philippines khẳng định quan hệ với Trung Quốc vẫn nồng ấm
- Đại sứ PLP ở Trung Quốc: “Khôi kiện không phải là hành động không thân thiện”
- Thủ tướng Campuchia thăm chính thức Việt Nam
- Nga tăng cường hợp tác với Việt Nam

Động thái của các quốc gia

+ *Trung Quốc:*



Tàu sân bay Liêu Ninh kiểm tra khả năng tác chiến trên Biển Đông. Hàng không mẫu hạm của Trung Quốc đã tiến hành hơn 100 cuộc thử nghiệm và nhiệm vụ huấn luyện trên Biển Đông kể từ đầu tháng 12. Theo thông báo của hải quân Trung Quốc, “Tàu Liêu Ninh thực hiện thành công một số cuộc thử nghiệm hệ thống chiến đấu hôm 23/12 và đã lần đầu tiên tổ chức huấn luyện chiến đấu toàn diện. Thông qua hoạt động này đã kiểm tra năng lực chiến đấu của tàu và khả năng hoạt động trên biển của nó.” Các cuộc kiểm tra tàu Liêu Ninh bao gồm khả năng chịu áp lực nước biển, tốc độ chạy ở những vùng nước sâu, độ ổn định của thiết bị và vũ khí.

Trung Quốc đưa ra 3 nguyên tắc giải quyết vấn đề biển đảo. Phát biểu tại một sự kiện của Bộ Ngoại giao Trung Quốc hôm 25/12, Vụ phó Vụ Biên giới và Hải đảo của Bộ này ông Dương Ngọc Thanh nêu ra 3 nguyên tắc về giải quyết vấn đề biển đảo với các nước láng giềng. Một là

giải quyết vấn đề phân định biên giới thông qua đàm phán trực tiếp; hai là duy trì nguyên trạng trong khi giải quyết tranh chấp; ba là giảm bớt tranh chấp thông qua hợp tác, tạo điều kiện và môi trường thuận lợi để đi đến giải pháp cuối cùng.

+ *Việt Nam:*



Phó Thủ tướng trao đổi về bảo vệ biển, đảo. Chiều 28/12 tại Hà Nội, Phó Thủ tướng Chính phủ Vũ Đức Đam tham gia đối thoại với 650 đại biểu là sinh viên ưu tú dự Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IX Hội Sinh viên Việt Nam. Theo Phó Thủ tướng, chúng ta có nhiều cách thức khác như bằng ngoại giao, kinh tế để bảo vệ chủ quyền nhưng phải quán triệt tinh thần chủ quyền là thiêng liêng, nhất định phải bảo vệ. Trong thời kỳ hiện nay, việc bảo vệ chủ quyền phải dựa trên luật pháp quốc tế, như Công ước về Luật Biển, Tuyên bố của các bên về ứng xử trên Biển Đông DOC..., không sử dụng và đe dọa sử dụng vũ lực.

+ *Philippines:*



Đại sứ Philippines tại Trung Quốc: “Kiện Trung Quốc không phải là hành động không thân thiện”. Nhận định trên đưa ra trong email gửi tờ GMA News hôm 27/12 của Đại sứ Philippines tại Trung Quốc bà Erlinda Basilio. Bà Basilio cho rằng việc đưa tranh chấp biển ra phân xử tại Tòa Trọng tài là “cách thức giải quyết dựa trên luật lệ và sẽ góp phần vào việc tôn trọng các quyền hợp pháp của quốc gia ven biển. Việc này về lâu dài sẽ có lợi cho tất cả các bên liên quan ở khu vực. Theo bà Basilio, tìm đến giải pháp trọng tài không phải là một hành động “không thân thiện” mà là “một cách tiếp cận trực quan mà tất cả các bên phải sử dụng tới khi đối mặt với một vấn đề khó giải quyết.”

Quan hệ các nước

Quan hệ Philippines và Trung Quốc vẫn nồng ấm. Phát biểu trong một cuộc họp báo, Người phát ngôn Tổng thống Philippines ông Edwin Lacierda cho biết Philippines hy vọng Manila và Bắc Kinh sẽ tiếp tục duy trì mối quan hệ trên nhiều phương diện, bất chấp sự khác biệt giữa hai bên. Ông Lacierda nhấn mạnh tranh chấp lãnh thổ ở Biển Đông giữa Philippines và Trung Quốc không phải là một trở ngại trong quan hệ hai nước. Theo ông Lacierda, Đại sứ vừa mãn nhiệm ở Philippines bà Mã Khắc Khanh là một người thân thiện và nồng ấm.



Thủ tướng Campuchia thăm chính thức Việt Nam. Thủ tướng Campuchia Hun Sen thăm chính thức Việt Nam từ ngày 26-28/12. Ngày 26/12, Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Tấn Dũng đã hội đàm với Thủ tướng Campuchia Hun Sen. Hai bên nhất trí tiếp tục hợp tác chặt chẽ trong lĩnh vực an ninh, quốc phòng đồng thời tái khẳng định nguyên tắc không cho phép bất cứ lực lượng thù địch nào sử dụng lãnh thổ của

nước này làm phương hại đến an ninh và can thiệp vào công việc nội bộ của nước kia. Về vấn đề Biển Đông, hai bên nhất trí đề cao lập trường chung của ASEAN, coi trọng gìn giữ hòa bình, ổn định ở Biển Đông; giải quyết các tranh chấp bằng biện pháp hòa bình trên cơ sở luật pháp quốc tế; thúc đẩy thực hiện Tuyên bố DOC và sớm xây dựng Bộ quy tắc COC.

Nga tăng cường hợp tác với Việt Nam. Trả lời phỏng vấn Hãng tin Itar-Tass, Đại sứ Nga tại Việt Nam Andrey Kovtun khẳng định việc đẩy mạnh hợp tác với Việt Nam vẫn là một trong những ưu tiên quan trọng trong chính sách đối ngoại của Nga ở Châu Á. Tổng kết về sự phát triển quan hệ Nga - Việt trong năm qua, ông Kovtun nói rằng năm 2013 đánh dấu tốc độ phát triển rất năng động của hợp tác song phương. Sự kiện trung tâm trong quan hệ song phương của năm nay là chuyến thăm chính thức tới Việt Nam vào tháng 11 của Tổng thống Nga Vladimir Putin.

Phân tích và đánh giá

“Trách nhiệm của các bên đối với tranh chấp lãnh thổ tại Châu Á” của *Andrew Billo*. Với việc Trung Quốc tuyên bố thiết lập Vùng nhận dạng phòng không (ADIZ), và sau đó Hàn Quốc cũng đáp trả bằng việc đưa ra vùng ADIZ của mình, vấn đề lãnh thổ ở khu vực Đông Á và Đông Nam Á đang ngày càng trở nên phức tạp. Từ *New York Times* nhận định rằng “Trung Quốc đang trỗi dậy, toàn cầu hóa đang nở rộ và các hệ thống có sự va chạm với nhau”. Chúng ta đang ở “điểm chuyển giao... thời điểm cho sự thay đổi toàn diện”. Nếu thực sự đang ở “điểm chuyển giao”, thì tất cả các quốc gia – bao gồm cả Trung Quốc – cần phải hành động một cách có trách nhiệm để sự thay đổi này sẽ mang tính xây dựng. Với Mỹ, họ nên thừa nhận rằng chính sách tái cân bằng có thể đã được tiến hành một cách quá vội vàng và quá quyết liệt, và việc tăng cường các liên minh quân sự trong khu vực sẽ tác động không tốt đến quá trình hợp tác tại đây. Với Trung Quốc, họ cần phải nhận thức rằng, xét ở một chừng mực nào đó, Trung Quốc đã trở thành một cường quốc khác của thế giới bên cạnh Mỹ. Với vị trí này, họ không thể để cho quan hệ với các nước láng giềng xấu thêm được nữa. Với các nước tại Châu Á, họ cần kiểm soát làn sóng chủ nghĩa dân tộc và không đưa ra các phát ngôn quá khích. Các quốc gia bên ngoài, đặc biệt là Mỹ, cần phải cho khu vực thấy sự rõ ràng trong chính sách can dự khu vực. Mỹ cần phải thực hiện cam kết của mình, tuy nhiên cần

làm rõ rằng họ sẽ bảo vệ các đồng minh đến mức nào và chấp nhận hy sinh quan hệ với Trung Quốc đến đâu, bởi trong tương lai Trung Quốc sẽ trở thành đối tác thương mại lớn nhất của Mỹ.



“Cuộc tấn công quyền rũ của Nhật Bản ở Đông Nam Á” của *Andrew Browne*. Lâu nay Campuchia vẫn là đồng minh trung thành của Trung Quốc. Nhưng những gì diễn ra tại Hội nghị thượng đỉnh ASEAN - Nhật Bản gần hai tuần trước báo hiệu sự thay đổi cục diện ngoại giao Châu Á khi Campuchia đứng về phía Nhật Bản, cam kết ủng hộ duy trì tự do hàng không trong bối cảnh Bắc Kinh vừa đơn phương tuyên bố áp đặt vùng nhận diện phòng không ở Biển Hoa Đông. Không những thế, Campuchia và Nhật Bản sau hội nghị này còn tuyên bố nâng cấp quan hệ song phương lên “đối tác chiến lược.” Tất nhiên trong hội nghị thượng đỉnh này, ASEAN không công khai chỉ trích Trung Quốc nhưng hội nghị thượng đỉnh ASEAN - Nhật Bản

đã thể hiện rõ sự thành công trong chính sách đối ngoại của ông Shinzo Abe. Chỉ trong một năm khi lên nắm quyền, Thủ tướng Nhật Bản đã tới thăm tất cả 10 nước ASEAN. Ông Shinzo Abe đã dùng chính chiến thuật của Trung Quốc, cam kết viện trợ và đầu tư vào Đông Nam Á để thu phục nhân tâm. Biểu hiện rõ nhất là việc Tokyo đã quyết định cung cấp cho Philippines 10 tàu tuần tra để tăng cường năng lực trên biển của Manila. Sau siêu bão Haiyan, Nhật Bản lại triển khai số lượng lớn nhân lực và nguồn lực đến hỗ trợ trong khi Bắc Kinh bị chỉ trích là đã quá keo kiệt với láng giềng gặp nạn. Ngoài ra Nhật Bản cũng cung cấp tàu tuần tra cho Việt Nam và Indonesia. Với Campuchia, lâu nay đã “sử dụng lòng trung thành” để đổi lấy rất nhiều lợi ích kinh tế từ Trung Quốc. Campuchia gần đây nhận được lời hứa về khoản viện trợ và cam kết viện trợ hơn 2 tỷ USD từ Bắc Kinh. Bắc Kinh cũng tham vọng đặt các quốc gia láng giềng gồm Lào, Thái Lan, Việt Nam, Myanmar, Campuchia vào quỹ đạo kinh tế do Trung Quốc chi phối. Tuy nhiên, dù Trung Quốc đã đưa ra những món hời tưởng chừng mãi không hết, nhưng sự thay đổi rõ ràng của Campuchia cho thấy khả năng về sự thay đổi khi nghị trình chính trị của nước này mâu thuẫn với tình cảm dân tộc trong khu vực.

“Biển Đông và vai trò của Mỹ” của *Subhash Kapila*. Trong tranh chấp Biển Đông, Mỹ với vai trò là cường quốc của thế giới và có lợi ích sống còn tại Châu Á - Thái Bình Dương đã thể hiện sự bất lực trong việc duy trì “hiện trạng” trước sự quyết đoán của Trung Quốc đối với Việt Nam

và Philippines. Mỹ có các công cụ chính trị cũng như quân sự để kiểm soát Trung Quốc, tuy nhiên, họ đã không chọn cách làm như vậy. Căng thẳng leo thang tại Biển Đông kể từ thời điểm năm 2008 và chúng ta có thể rút ra hai kết luận chính từ những sự kiện diễn ra sau đó. Cả hai kết luận này cần phải xem xét một cách nghiêm túc bởi Trung Quốc đang thách thức tới hiện trạng của khu vực và nếu như không kiểm soát, hành động theo chiều hướng như vậy có thể sẽ gây ra hệ quả khó lường cho khu vực Châu Á – Thái Bình Dương. Kết luận đầu tiên đó là Mỹ đã không nhận ra chính sách bên miệng hổ chiến tranh của Trung Quốc tại Biển Đông không chỉ giới hạn trong việc thực thi yêu sách chủ quyền bất hợp pháp đối với toàn bộ



Biển Đông. Mục tiêu thực sự của Trung Quốc đó là cho các quốc gia tại Châu Á thấy được sự bất lực của Mỹ trong việc đối phó với sự trỗi dậy về quân sự của Trung Quốc. Kết luận thứ hai đó là Mỹ đã không thừa nhận thực tế rằng chính sách của họ với Trung Quốc trong hai thập kỷ qua đã thất bại. Chiến lược “Phòng ngừa Trung Quốc” và “Ngăn chặn rủi ro” trong cách tiếp cận của Mỹ với Trung Quốc chỉ khiến Trung Quốc quyết

tâm hơn trong việc mở rộng chính sách bên miệng hổ chiến tranh. Các quốc gia trong khu vực mong đợi Mỹ sẽ quyết đoán và cứng rắn hơn trong việc đối phó với “mối đe dọa Trung Quốc” đang hiện hữu. Các nước trong khu vực hy vọng rằng Mỹ sẽ đưa ra “giới hạn đỏ” cho cuộc phiêu lưu quân sự của Trung Quốc tại Biển Đông và Biển Hoa Đông. Lịch sử sẽ cho Mỹ nhiều bài học hữu ích về cái giá của việc không nhận ra của những nguy cơ trước khi chúng trở thành hiện thực.

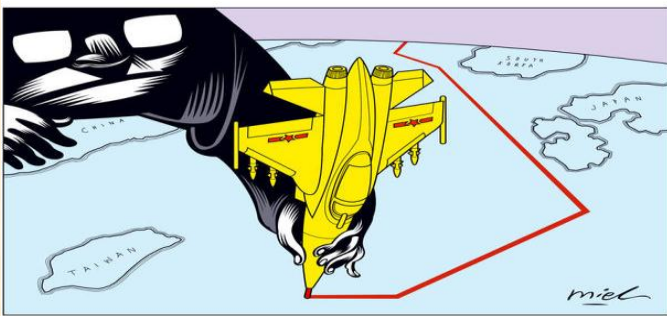


“2013 – Năm căng thẳng leo thang tại Châu Á” của *Michael Auslin*. Dù nhìn từ bất cứ góc độ nào thì 2013 là một năm đáng quên của Đông Á. Thất vọng lớn nhất trong năm 2013 đó là việc các nhà lãnh đạo Châu Á đã không có được những tiến triển ngoại giao trong tranh chấp lãnh thổ. Cho dù là tại Biển Đông hay Đảo Senkaku/Điếu Ngư (Biển Hoa Đông), các bất đồng về lãnh thổ ngày càng trở nên rõ rệt. Trung Quốc kiên quyết không lùi bước trong vấn đề Biển Đông và kết thúc năm 2013 với một động thái chưa từng có, đó là thiết lập vùng nhận diện phòng không (ADIZ) tại Biển Hoa Đông, chông lán với không phận của Nhật Bản và Hàn

Quốc. Những phi công không giữ được cái đầu lạnh có thể sẽ khiến các quốc gia rơi vào khủng hoảng. Ví dụ như năm 2001, Mỹ và Trung Quốc đã xảy ra vụ việc một máy bay chiến đấu của Trung Quốc va chạm với máy bay do thám EP-3 của Mỹ. Đông Á đang trở nên bất ổn và mất an toàn hơn bao giờ hết. Bất chấp sự phụ thuộc lẫn nhau về kinh tế giúp Trung Quốc trở thành đối tác thương mại lớn nhất của Nhật Bản, Hàn Quốc và Việt Nam, thì nguy cơ xảy ra xung đột vẫn hiển hiện. Bắc Kinh hiện đang đẩy mạnh xây dựng quân đội để nhằm mục đích đe dọa các quốc gia bên ngoài. Gần đây họ đã thử nghiệm một tên lửa đạn đạo xuyên lục địa có thể bắn đầu đạn hạt nhân tới Mỹ. Nước này cũng đang không ngừng tăng cường hoạt động gián điệp và tấn công mạng. Tấm lá chắn an ninh cho khu vực lâu nay được Mỹ bảo trợ đang trở nên mỏng manh hơn và không có một cơ chế hợp tác nào để thay thế nó. Do vậy, năm 2014 nhiều khả năng sẽ là một năm đầy sóng gió cho khu vực Đông Á.

“Chính sách ngoại giao trái ngược của Trung Quốc” của *Yo-Jung Chen*. Thiết lập ADIZ là hành động mới nhất trong một loạt các động thái của Trung Quốc, cho thấy sự mâu thuẫn trong cách ứng xử của cường quốc Châu Á này với các nước láng giềng trong khu vực. Chính sự mâu thuẫn này làm phương hại đến những nỗ lực ngoại giao của Bắc Kinh trong việc cải thiện quan hệ với các quốc gia láng giềng. Trong khi Chủ tịch Tập Cận Bình và Thủ tướng Lý Khắc Cường những tháng gần đây tiến hành một chiến dịch quyn rũ các nước Đông Nam Á, thì phản

úng thiếu tế nhị của Trung Quốc với các nạn nhân của siêu bão Haiyan tại Philippines, làm tiêu tan hoàn toàn nỗ lực xây dựng hình ảnh trước đó. Việc Trung Quốc vội vã cử một tàu bệnh viện đến vùng bị nạn sau khi bị dư luận thế giới chỉ trích, cũng không cứu vãn được tình thế. Ngoài ra, Trung Quốc hồi còn điều tàu sân bay Liêu Ninh đến Biển Đông, khu vực tồn tại tranh chấp giữa nước này và một số quốc gia Đông



Nam Á. Mọi quan hệ hữu hảo mới được bồi đắp gần đây giữa Trung Quốc và Hàn Quốc là một “nạn nhân” khác của ADIZ. Với việc tình hình tăng trưởng kinh tế của Trung Quốc chững lại, vấn đề tranh chấp lãnh thổ kéo dài, sự nghi kỵ giữa hai bên về các vấn đề an ninh góp phần làm giảm nhiệt huyết của Hàn Quốc. Seoul buộc phải đánh giá lại mối quan hệ hữu hảo mới với Bắc Kinh. Mọi quan hệ Trung Quốc - Nhật Bản gần đây gặp nhiều khó khăn, mặc dù Bắc Kinh đã khéo léo gửi đi nhiều tín hiệu trong những tháng trở lại đây, để cho thấy tâm lý sẵn sàng trong việc làm ấm lại quan hệ với Tokyo. Những tín hiệu đó bao gồm việc dành cho phái đoàn 100 lãnh đạo doanh nghiệp hàng đầu Nhật Bản sự đón tiếp cấp cao khi thăm Trung Quốc; tổ chức tại Bắc Kinh một diễn đàn với sự hiện diện của

các nhân vật có ảnh hưởng của hai nước, gồm các nhà báo và cựu quan chức cấp cao; tổ chức các cuộc gặp gỡ giữa quan chức quân sự nghỉ hưu của hai nước, với mong muốn tìm cách tránh xung đột vũ trang... Tuy nhiên, việc Trung Quốc đơn phương thiết lập ADIZ bao trùm quần đảo tranh chấp Senkaku/Điếu Ngư đã tác động tiêu cực đến nỗ lực cải thiện quan hệ của hai nước. Những sự trái ngược trên trong chính sách đối ngoại của Trung Quốc có thể bao gồm nhiều yếu tố, mà một trong số đó là vai trò ngày càng quan trọng của Quân đội Giải phóng Nhân dân Trung Quốc (PLA). Theo nhiều hãng truyền thông quốc tế, ADIZ có thể không phản ánh ý định của giới lãnh đạo hàng đầu Trung Quốc. Tờ *Wall Street Journal* nhận định, việc truyền thông nhà nước Trung Quốc không mấy mặn mà trong việc đưa tin về ADIZ là một minh chứng cho điều này. Chính sách đối ngoại của Bắc Kinh luôn tồn tại tranh chấp quan điểm giữa những người chủ trương “trỗi dậy hòa bình” và những người chủ trương Trung Quốc cần hành động mạnh mẽ hơn để nhắc nhở thế giới rằng, nước này không còn là một “gã khổng lồ đang ngủ”. Vị thế đặc biệt dưới quyền lãnh đạo trực tiếp của Đảng Cộng sản Trung Quốc dường như đảm bảo cho PLA có sức ảnh hưởng đặc biệt đến quá trình hoạch định chính sách của Bắc Kinh, trong đó có lĩnh vực đối ngoại./.

Thực hiện: Đinh Tuấn Anh

Vũ Quang Tiệp